

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

เสาวรส (Passion fruit) เป็นไม้เถาที่อยู่ในตระกูล Passifloraceae มีถิ่นกำเนิดในเขตร้อนในพื้นที่สูงของอเมริกาใต้ เสาวรสที่ปลูกเป็นการค้าโดยทั่วไปมี 2 ชนิด คือ เสาวรสพันธุ์สีม่วง (*Passiflora edulis* Forma *edulis* Sims.) และเสาวรสพันธุ์สีเหลือง (*Passiflora edulis* Forma *flavicarpa* Degener) โดยพันธุ์สีเหลืองมีผลขนาดใหญ่ มีความแข็งแรง ทนต่อโรคต้นเน่า เถาเขียว ไวรัส และไล่เดือนฝอยมากกว่าพันธุ์สีม่วง แต่พันธุ์สีม่วงมีปริมาณกรดน้อยกว่า มีกลิ่นหอม และมีรสชาติดี

สำหรับประเทศไทยได้นำเสาวรสเข้ามาปลูกครั้งแรกในปี พ.ศ. 2498 โดยเป็นพันธุ์ผลสีม่วง ต่อมาผู้นำเข้ามาปลูกในหลายพื้นที่ทั้งพันธุ์ผลสีม่วงและพันธุ์ผลสีเหลือง และได้ปลูกเป็นการค้าทั่วไป โดยส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ผลสีเหลืองเพื่อส่งโรงงานแปรรูปเนื่องจากเป็นพันธุ์ที่มีปริมาณน้ำมาก รสเปรี้ยว และมีกลิ่นหอม แหล่งปลูกที่สำคัญได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย น่าน เพชรบูรณ์ ระยอง ตราด ปราจีนบุรี บุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี ชุมพร นราธิวาส และสุราษฎร์ธานี ต่อมากลุมนิธิโครงการหลวงและกรมวิชาการเกษตรได้ศึกษาเพื่อหาพันธุ์เสาวรสสำหรับรับประทานสดโดยเฉพาะ เนื่องจากราคาสูงกว่า เสาวรสสำหรับแปรรูปมาก โดยได้นำสายพันธุ์จากประเทศต่างๆ เช่น ออสเตรเลียและไต้หวัน มาปลูกทดสอบบนพื้นที่สูง ได้แก่ สถานีเกษตรหลวงปางดะ อินทนนท์ ห้วยลึก และแม่ลำน้อย ในปี พ.ศ. 2539 กลุมนิธิโครงการหลวงสามารถคัดเลือกเสาวรสสำหรับรับประทานสดได้ลักษณะตามต้องการ คือ รสชาติดี ค่อนข้างหวาน ขนาดผลใหญ่ ให้ผลผลิตสูง แข็งแรง และดูแลรักษาง่าย เป็นพันธุ์สีม่วงโดยคัดเลือกจากต้นที่เพาะเมล็ดจากเสาวรสผลสีม่วงซึ่งเป็นสายพันธุ์จากไต้หวัน และนำออกส่งเสริมให้แก่เกษตรกร ในปี พ.ศ. 2540 ผลผลิตเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค พันธุ์ที่กลุมนิธิโครงการหลวงคัดเลือกได้ มี 2 พันธุ์ คือ พันธุ์เบอร์ 1 และเบอร์ 2 แต่พันธุ์ที่ส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเป็นพันธุ์การค้าในปัจจุบัน คือ พันธุ์เบอร์ 2 ซึ่งมีคุณภาพดีกว่าพันธุ์เบอร์ 1 โดยผลมีสีม่วงแดง ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 5-6 เซนติเมตร น้ำหนักผล 70-95 กรัม (งานพัฒนาและส่งเสริมการผลิตไม้ผล, 2555)

ในการปลูกเสาวรสหวาน เกษตรกรนิยมปลูก 2-3 ปี จึงจะรื้อแปลงและปลูกใหม่ ผลผลิตในปีแรกมักให้ผลผลิตที่มีคุณภาพดี ผลใหญ่ แต่เมื่อต้นมีอายุ 2 ปีขึ้นไป ผลเสาวรสจะมีขนาดเล็กลง ทั้งนี้เนื่องจากเสาวรสหวานมีโรคไวรัสซึ่งทำให้ต้นโทรม และมีการสะสมของโรคและแมลงในแปลง มีรายงานการปลูกเสาวรสหวานที่สธารณรัฐจีน (ไต้หวัน) ซึ่งปลูกเพียง 1 ปี ระยะปลูก 1.5 เมตร มีปริมาณผลผลิต 12-36 กิโลกรัมต่อต้น และมีการระบาดของโรคและแมลงน้อยมาก การปลูกเพื่อให้ผลผลิตเพียง 1 ปีแล้วรื้อแปลงเพื่อปลูกใหม่นั้น เป็นการกำจัดต้นที่อาจเป็นไวรัสออกจากแปลง และได้ต้นใหม่ที่แข็งแรงกว่าซึ่งจะให้ผลผลิตที่ดีกว่า

ในการเก็บเกี่ยวเสาวรสหวานจะเก็บเกี่ยวเมื่อผลมีอายุประมาณ 50-70 วันหลังดอกบาน ระยะที่เหมาะสมสำหรับการเก็บเกี่ยว คือ เมื่อผลเปลี่ยนเป็นสีม่วงแล้วประมาณ 70-80 เปอร์เซ็นต์

และทำการบ่มเพื่อให้ผิวผลมีสีสวย นำผลที่เก็บมาคัดสีและขนาดตามขั้นมาตรฐาน ทำความสะอาดผิวผลโดยเช็ดด้วยผ้าสะอาดและแห้ง ผึ่งไว้ในที่ระบายอากาศได้ดีเพื่อให้ผิวผลแห้ง จากนั้นนำไปบ่มโดยใช้ตะกร้าพลาสติกหรือเข่งไม้ไผ่ที่รองด้านในด้วยผ้าสะอาดที่สามารถซับน้ำและเก็บความร้อนได้ เช่น ผ้าห่มหรือผ้าขนหนู นำแคลเซียมคาร์ไบด์หรือถ่านแก๊สห่อด้วยผ้า เติมน้ำเล็กน้อยให้เกิดก๊าซอะเซทิลีนแล้วปิดภาชนะทิ้งไว้ 4-5 วัน ผิวผลจะเปลี่ยนสีเป็นสีม่วงแดงเข้มขึ้นและส่งจำหน่ายได้ ในกรณีที่ผลผลิตมีจำนวนมากให้ใช้วิธีใส่ผลผลิตลงในลังพลาสติกหลายๆ ลัง นำมาตั้งรวมกันใส่แคลเซียมคาร์ไบด์ในกลางกองแล้วคลุมด้วยผ้า อัตราการใช้แคลเซียมคาร์ไบด์ประมาณ 1 กิโลกรัมต่อผลผลิต 200-300 กิโลกรัม ทั้งนี้ขึ้นกับสภาพอากาศ ในช่วงที่อากาศหนาวเย็นจะใช้ปริมาณของแคลเซียมคาร์ไบด์มากขึ้น แต่ต้องระวังไม่ใส่แคลเซียมคาร์ไบด์มากเกินไปจะทำให้ผิวผลเสียหาย (งานพัฒนาและส่งเสริมการผลิตไม้ผล, 2555)

ธนะชัย และคณะ (2552) รายงานว่า การบ่มผลเสาวรสวนด้วยเอทธิพอนให้ผลสุกผลเสาวรสวนที่ได้มีคุณภาพดี ผิวสวย เปลือกมีสีม่วงแดงสม่ำเสมอกว่าผลที่บ่มด้วยแคลเซียมคาร์ไบด์ ผิวผลไม่ยุบหรือยุบตัว และผลมีการสุกอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้ การบ่มผลเสาวรสวนด้วยสารเอทธิพอนความเข้มข้น 48% ในอัตรา 6 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร (2.48 มิลลิลิตร/ลิตร ของสารออกฤทธิ์) ให้ผลสุกที่มีคุณภาพทั้งทางกายภาพและทางชีวเคมีที่ดีสุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การบ่มด้วยเอทธิพอนความเข้มข้น 2, 4 และ 8 มิลลิลิตรต่อน้ำ 1 ลิตร และการบ่มด้วยแคลเซียมคาร์ไบด์ 90 กรัมต่อผล 1 กิโลกรัม

สำหรับการศึกษาวิจัยด้านตลาดของเสาวรสวน เป็นการศึกษาและรวบรวมข้อมูลการผลิตเสาวรสวนภายในประเทศและต่างประเทศ ข้อมูลตลาดขายส่งและขายปลีกของเสาวรสวน และใช้หลักการตลาดสินค้าเกษตร โดยศึกษาระบบการตลาด ได้แก่ โครงสร้างตลาด (Market structure) วิธีการตลาด (Marketing channel) (เรื่องไร่ และคณะ, 2528) วิเคราะห์ปริมาณการผลิตในและต่างประเทศ ตลาดขายส่งและตลาดขายปลีก ตลาดนำเข้าและส่งออก จากฐานข้อมูลรหัสศุลกากรสินค้า HS07 รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการค้าส่ง ผู้ประกอบการค้าปลีก ผู้นำเข้าและผู้ส่งออก และระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าเสาวรสวนตามความต้องการของผู้บริโภค